

KİMYASAL KASTRASYON VE TÜRK HUKUKUNDAKİ YERİ

Chemical Castration and Its Place in Turkish Law

Ayşe Şeyma ALTIN

Istanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Yüksek Lisans Programı Öğrencisi, İstanbul/TÜRKİYE
ORCID: 0000-0002-7604-729X

Cite As: Altın,A.Ş. (2021). “Kimyasal Kastrasyon ve Türk Hukukundaki Yeri”, International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, (Issn:2630-631X) 7(48): 1849-1861.

ÖZET

Kastrasyon cinsel suç işleyenlerin -özellikle erkeklerin- cinsellik hormonu üreten testislerinin müdahale ile alınması ya da dışarıdan ilaçla erkeklik hormonu üretiminin azaltılmasıdır. Cerrahi ve kimyasal olarak iki yolla uygulanabilmektedir. Tedavide amaç o erkeklerin erkeklik hormonunu en az seviyeye indirmektir. Özellikle küçük yaşta çocuklara ilgi duyan yani pedofili dediğimiz kişilere uygulanmaktadır. Günümüzde kastrasyonun dışarıdan vücuda verilen ilaçlarla yapılan kimyasal yöntemi daha çok kullanılmaktadır.

Bu çalışmada hem Türkiye’deki bu konuya yönelik tasarı hakkındaki görüşler hem de geçmişten gelen özellikle kimyasal kastrasyonun uygulanma yerleri, uygulanma şekilleri ve ülke hukukuna olan yarar ve zararları incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Cerrahi kastrasyon, hadım, kastrasyon, kimyasal kastrasyon.

ABSTRACT

Castration is the intervention of sexual offenders' -especially men's- testicles that produce sex hormones or reduce their production with external drugs. It can be applied in two types, surgical and chemical. The purpose of the treatment is to minimize the male hormone of those men. It is especially applied to people who are interested in young children, namely pedophilia. Nowadays, the chemical method of castration made with drugs given to the body from outside is mostly used.

In this research, opinions about the bill addressing this topic in Turkey, especially the places and ways of application of chemical castration and its benefits and harms on the Turkish law system were examined.

Keywords: Surgical castration, castration, chemical castration.

1. GİRİŞ

Halk dilinde hadım olarak anılan kimyasal kastrasyon kişinin cinsel duygu durumunda ve davranışlarındaki bir bozukluk halinin psikiyatrik tedaviler sonucu tedavi edilememiş olan pedofili hastalarına uygulanan bir yöntemdir. Dünyada birçok ülke, çocuklara olan cinsel istismar suçundan ceza almış bireylerin bu tür suçları bir daha işlememelerini sağlamak amacıyla, kişinin rızası olmadan ya da rızaları alınarak kimyasal kastrasyona başvurabilmek adına yasal hükümler getirilmiştir. Bu konuda yasalarında düzenleme olan ülkeler ya da düzenleme yapmaya çalışan ülkeler de bu yöntemin uygulanıp uygulanmamasıyla ilgili birçok tartışma konusu devam etmektedir.

Türkiye’de zaman geçtikçe suçlara -özellikle pedofilik vakalara- engel olunamaması nedeniyle kimyasal kastrasyon kanun teklifi olarak meclise sunulmuştur. Fakat bu yöntem bir tedavi yöntemi mi yoksa cezai işlem olarak mı yapılması gerektiği tartışma konusu olmuştur. Tasarının kanunlaşması sonrasında da tartışmalar devam etmektedir. Günümüzde bu yöntemin özellikle yan etkilerinin olması kişilerin özgürlükleri ile sosyal savunma dengelerinin kurulabilmesi için çok büyük titizlikle yapılması gerekliliği tartışılmaktadır. Hatta kişinin anayasal haklarında ve özgürlüklerinde ihmaller doğuracağından hiç yapılmaması gerektiği de görüşler arasındadır.

Bu çalışmada, Türkiye’deki bu konuya yönelik tasarı hakkındaki görüşlerin yanı sıra kimyasal kastrasyonun kısa tarihçesi, tanımı, nasıl uygulandığı, yan etkileri, uygulanma yerleri ve şekilleri, bir tedavi yöntemi olarak mı yoksa bir ceza niteliğinde mi veyahut tedavi ve cezanın birlikte yer aldığı bir nitelikte mi uygulanması gerektiği, Dünya genelinde uygulanabilirliği ve Anayasaya ve İnsan haklarına uygunluğu çerçevesinde ülke hukukuna olan yarar ve zararları incelenmiştir

2. ESKİDEN BUGÜNE HADİM

Hadım kısırlaştırılmış erkek anlamına gelmektedir. Tıpta karşılık olarak kastrasyon denmektedir. Kastrasyonun tıbbi tanımı ‘kişinin cinsel salgı bezlerinin alınması ile cinsel faaliyette bulunma ve üreme yeteneğinin tamamen sona erdirilmesine amacını taşıyan bir müdahaledir’.¹

¹ Zeynep Burcu Akbaba, Kimyasal Hadım Yönteminin Anayasaya Uygunluğu-1, **TBB Dergisi**, S.81 (2009), s.369.

Kastrasyon kullanılmasının başlangıcı ilk çağlara kadar uzanmakta hatta insanlık tarihindeki kayıtsız zamanlara dayanmaktadır.² İlk çağda kölelerine bu yöntemle cinsel isteklerini sonlandırmak amaçlı Yunanlar tarafından kullanılmıştır. Ortaçağ zamanında ise tecavüzden ve zinadan dolayı cinsel özgürlükleri ellerinden alınarak bu şekilde cezalandırıldığı görülmektedir. Harem düzenindeki ülkelerden olan Orta Doğu ve doğu ülkelerinde görevlerinin önüne geçmemesi için cinsel nitelikteki fazla isteklerini önlemek amacıyla bu yöntem kullanılmıştır.³ Sosyal ve dinsel nedenlerle ülkelerin kültürlerinde kullanıldığı görülmekte hatta karşılıklı savaşlarla kazanmak veya mağlubiyetin bir sonucu olarak karşı tarafın askerlerini esir alarak hadım ettikleri tarihte görülmüştür. Anlaşılmalıdır ki hadım tarihte zafer nedeni ile yapılan bir sembol haline bile gelmiştir.⁴

O zamanlarda “enük” kavramı hadım yerine kullanıldığı görülmektedir. İlk kayıtlı hadım enük üretmek için Sümerler tarafından yapılmıştır.⁵ Hadım tarihte günümüzdeki amacı dışında şarkıcıların seslerini korumak, resmi görevlileri ve ordu görevlilerine buldukları durumu itibari ile hadım edilmekteydi. Aslında “hadım” Yunan kökenli bir kelimedir. Aslında iktidarsızlığı anlatabilmek ve saklamak amaçlı kullanılmaktadır. Bizans imparatorluğunda eskiden tıp bu kadar ilerlemediği için hadım yapılmak istenen erkeğin genital bölgesinin tamamı alınmaktaydı. Kanama ve enfeksiyondan çoğu ölümle sonuçlanırken böylece ölüm cezası olarak görülmekteydi.⁶

Çin’de hadım aynı şekilde genital bölgenin tamamının alınması şeklinde yapılmaktaydı. Bu durum imparatorluk dönemi bitene kadar bu şekilde uygulanmıştır. Hatta işlem sonrasında ölümle sonuçlanan durumlarda yeniden doğmaya inandıkları için alman organları ile birlikte gömüldükleri ve bu şekilde bir dahaki hayatında tam bir erkek olarak hayata geleceğine inanılırdı.⁷

Hadım savaş döneminde de özellikle karşı tarafa işkence etmek amaçlı ve soyunun ilerlemesine engel olmak için kullanılmıştır.⁸

Dinsel amaçlarla da hadım yapılmış kadınların kilise ve katedral konularında şarkı söylemesine Katolik kilisesince verilmediğinden erkekler bu konularda yer almıştır. Erkeklerin ses tellerinde özel yüksek bir ses elde etmek amaçlı erkekler hadım edilmekteydi. Bu durum 1922’ye kadar devam etmiştir.⁹

İlk kez 1960 yılında Profesör John Money tarafından araştırılmaya başlanmıştır. Akabinde 1966 yılında da ilk defa resmi olarak erkeklerde cinsel sapkınlık için kullanılmıştır.¹⁰

Halk dilinde hadım olarak anılan kastrasyonun eskiden cerrahi ya da ilaç ile yapılan kimyasal halinin asırlarca farklı amaçlarla kullanıldığı görülmüştür.¹¹

3. KİMYASAL KASTRASYON

Kimyasal kastrasyon antiandrojen ilaçlar ile sağlanmaktadır. Amaç erkeklik hormonunu azaltmaktır fakat burada cinsel iktidarsızlığa neden olmamakla birlikte sonuç olarak kastrasyon uygulanan bireyin karşı cinse olan isteksizliğine neden olur.¹² Aslında ilaç kadınlık hormonu içerdiğinden bu sonuca neden olmaktadır. Kimyasal hadım tıp dilinde “medikal kastrasyon” olarak da anılmaktadır.¹³ Her ülkede aynı ilaç kullanılmamaktadır. Ortak olarak temel maddesi aynı sonucu meydana getiren ilaçlardır. Kimyasal kastrasyon cerrahi yöntemler dışında bir ilaçla tedavi yöntemidir.¹⁴ Özellikle erkek pedofiller üzerinde etki

² Caner Yenidünya ve Yusuf Yaşar, Kastrasyon Cinsel Suç Faillerine Uygulanabilecek Uygun Bir Yaptırım mıdır? **TAAD**, S.14 (2013), s.175.

³ Murat Macun, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Bağlamında Cinsel Suç Faillerinin Kastrasyonu ve Tıp Hukuku Açısından İnceleme. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. **İstanbul Medeniyet Üniversitesi** Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Hukuk Anabilim Dalı Tıp Hukuku Bilim Dalı, 2019, s.53.

⁴ Akbaba, **Anayasaya Uygunluğu-1...**, s.369.

⁵ Pervin Aksoy-İpekçioğlu, Cinsel Suçları Önlemede Kimyasal Kastrasyon Seçeneği, **Ceza Hukuku Dergisi**, Y. 6, S.17 (2011), s.113.

⁶ Akbaba, **Anayasaya Uygunluğu-1...**, s.370.

⁷ Jean D. Wilson & Claus Roehrborn. Long-Term Consequences of Castration in Men: Lessons from the Skoptzy and the Eunuchs of the Chinese and Ottoman Courts, **The Journal of Clinical Endocrinology and Metabolism**, Vol.84, No.32 (1999), pp.4325-4326.

⁸ Akbaba, **Anayasaya Uygunluğu-1...**, s.370.

⁹ Murat Soydan, Hadım (Kastrasyon) Uygulamasının Tarihi. **Tünaydın Gazetesi**, 2018, 11 Temmuz. <https://www.tunaydingazetesi.com/makale/1077/hadim-kastrasyon-uygulamasinin-tarihi/> (17 Nisan 2021).

¹⁰ Peter J. Gimino III, Mandatory Chemical Castration for Perpetrators of Sex Offenses Against Children: Following California's Lead, **Pepp. L. Rev.**, Vol.25, No.1 (1998), pp.73-74.

¹¹ Aksoy-İpekçioğlu, **a.g.m.**, s.114; Yenidünya / Yaşar, **a.g.m.**, s.176.

¹² Seher Çakan, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Bağlamında Cinsel Suç Faillerinin Hadım Edilmesi, **TBB Dergisi**, S.129 (2017), s.25, 33.

¹³ Özlem Yenerer-Çakmut, Türk Hukukunda Kastrasyon Tıbbi Müdahalesi ve Yeni Gelişmeler. **II. Türkiye-Slovenya Uluslararası Hukuk Sempozyumu “Cinsel Suçlar ve Evlilik Hukuku”**, Yayımlayanlar: Yener Ünver, Damjan Korosec, Editör: Yener Ünver, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2014, s.137.

¹⁴ Karen Harrison, The High-Risk Sex Offender Strategy in England and Wales: Is Chemical Castration an Option? **The Howard Journal of Criminal Justice**, Vol.46, No.1 (2007), p.20.

göstermektedir.¹⁵ İlacın amacı tedavi uygulanan kişinin cinsel tercihini değiştirmek değil, cinsel tahriklerini yadsınamaz şekilde düşürmek ve bu sonuçla meydana gelebilecek cinsel saldırıları en aza indirmektir.¹⁶

Vücuda enjekte edilen ilaçla kişinin kas içindeki Testesteron hormonlarını yavaşlatmayı sağlayan bir tedavidir.¹⁷ Vücuda sadece ilaç enjektesi ile değil, oral olarak günlük alınan tabletler ile de istenen sonuç alınabilmektedir. İki yöntem arasındaki fark tabletin günlük alınması, İlaç enjekte yönteminde ise haftalık olarak ilacın vücuda verilmesidir. İkisinde ortak yönü şudur ki istenilen sonuç için kişiye uygulanan bu tedavi uzun süre devam ettirilmelidir. Burada ikisi arasında tercih edilmeyi artıran sebep günlük alınan tabletlerin takibinin zor olması nedeniyle enjekte yönteminin kullanılabilmesidir.¹⁸

Kimyasal kastrasyonun cerrahi kastrasyondansa tercih edilmesinin nedeni geri dönüşünün olabilmesidir. Kimyasal kastrasyon tedavisi bitirildiğinde tedavi uygulanmış kişi ortalama bir hafta ila on günlük süre içinde eski cinsel hayatına geri dönebilmektedir. Hatta oluşan yan etkiler ilacın uygulanması bittiğinde iz kalmayacak şekilde ortadan kalkar.¹⁹

Geçmişten günümüze temel maddesi olan Depo-Provera uygulanan kişinin sperm oluşumunu tamamen bitirmeyerek, ereksiyonun azalmasını amaçlamıştır. Hatta kişinin ereksiyon ve boşalma kabiliyeti tamamen bitirilmemekte sadece tahrik zorunluluğu doğmakta ve bu tahriğin uygulanan tedavi sonucunda ancak uzun süreli olması gerekmektedir. Etkili ve uzun süreli tedavilerde psikolojik destek ile tedavinin sağlanması gerektiği görülmüştür. Kişi bu maddeyi kullanırken kontrol altında tutamadığı sapkın cinsel davranışlarını kontrol altına alabilmeyi başarma yetisi kazandırmaktadır.²⁰

4. UYGULAMA

Uygulaması temel olarak antiandrojen ilaçlar ile sağlanan kimyasal kastrasyonda amaç erkeklik hormonunu azaltmaktır fakat burada cinsel iktidarsızlığa neden olmamakla birlikte sonuç olarak kastrasyon uygulanan bireyde karşı cinse isteksizlik oluşur.²¹ Tıp dilinde “medikal kastrasyon” veya “kimyasal hadım” olarak da anılan kimyasal kastrasyonda aslında ilaç kadınlık hormonu içerdiğinden bu sonuca neden olmaktadır.²² Her ülkede aynı ilaç kullanılmamakla birlikte ortak olarak temel maddesi aynı sonucu meydana getiren ilaçlardır. Kimyasal kastrasyon cerrahi yöntemler dışında bir ilaçla tedavi yöntemidir.²³ Özellikle erkek pedofiller üzerinde etki göstermektedir.²⁴ İlacın amacı tedavi uygulanan kişinin cinsel tercihini değiştirmek değil, cinsel tahriklerini yadsınamaz şekilde düşürmek ve bu sonuçla meydana gelebilecek cinsel saldırıları en aza indirmektir.²⁵

Vücuda enjekte edilen ilaçla kişinin kas içindeki Testesteron hormonlarını yavaşlatmayı sağlayan bir tedavidir.²⁶ Vücuda sadece ilaç enjektesi ile değil, oral olarak günlük alınan tabletler ile de istenen sonuç alınabilmektedir. İki yöntem arasındaki fark tabletin günlük alınması, ilaç enjekte yönteminde ise haftalık olarak ilacın vücuda verilmesidir. İkisinde ortak yönü şudur ki istenilen sonuç için kişiye uygulanan bu tedavi uzun süre devam ettirilmelidir.²⁷

¹⁵ Aksoy-İpekçioğlu, a.g.e., s.107.

¹⁶ Akbaba, **Anayasaya Uygunluğu-1...**, ss.362-364; Adnan Ataç, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, İçinde Ankara Barosu III. Sağlık Hukuku Kurultayı, 7-8 Mayıs 2010, Ankara, 2011, s.173; Muharrem Uçar, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, İçinde Ankara Barosu III. Sağlık Hukuku Kurultayı, 7-8 Mayıs 2010, Ankara, 2011, s.153.

¹⁷ Baran Kızılırmak, Kimyasal Kastrasyonun Cinsel Suç Faillerine Uygulanabilirliği Üzerine Kapsamlı Bir İnceleme. **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C.25, S.2 (2019), s.1027.

¹⁸ Ataç, a.g.e., s.172; Sertaç Işık, Suç Politikasının Temel İlkeleri Açısından Türk Hukukunda Cinsel Suçlar ve Kastrasyon. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. **İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı**, 2012, s.101; Kızılırmak, a.g.m., s.1028; Lee Joo Yong & Kang Su Cho, Chemical Castration for Sexual Offenders: Psychicians' Views, **J. Korean Med. Sci.**, Vol.28, No.2 (2013), ss.171-172; Hayrünnisa Özdemir, **Hadım Etme ve Hekimin Sır Saklama Yükümlülüğü**, III. Sağlık Hukuku Kurultayı, Ankara Barosu Yayınları, Ankara, 2010, s.191; Yenidünya / Yaşar, a.g.m., s.179.

¹⁹ Kızılırmak, a.g.m., s.1031; Martin Schmucker & Friedrich Lösel, Does sexual offender treatment work? A systematic review of Outcome Evaluations, **Psicothema**, V.20, No.1 (2008), p.16.

²⁰ Ryan Cauley, Is Chemical Castration a Progressive or Primitive Punishment? Balls are in Your Court, Iowa Legislature, **The Journal of Gender, Race & Justice**, V.17, (2014), p.506; Ayten Erdoğan, Pedofili: Klinik Özellikleri, Nedenleri ve Tedavisi. **Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar**, C.2, S.2 (2010), s.151; Kızılırmak, a.g.m., s.1028-1029; Tevfik Sönmez Küçük, Bir Ceza Hukuku Yaptırımı Olarak Zorunlu Kastrasyonun Anayasa Hukuku Açısından İncelenmesi. **GÜHFD**, C.19, S.4 (2015), s.304.

²¹ Çakan, a.g.m., ss.25, 33.

²² Yenerer-Çakmut, a.g.e., s.137.

²³ Harrison, a.g.m., p.20.

²⁴ Aksoy-İpekçioğlu, a.g.e., s.107.

²⁵ Akbaba, **Anayasaya Uygunluğu-1...**, ss.362-364; Ataç, a.g.e., s.173; Uçar, a.g.e., s.153.

²⁶ Kızılırmak, a.g.m., s.1027.

²⁷ Ataç, a.g.e., s.172; Işık, a.g.e., s.101; Kızılırmak, a.g.m., s.1028; Yong / Cho, a.g.m., ss.171-172; Özdemir, a.g.e., s.191; Yenidünya / Yaşar, a.g.m., s.179.

Kimyasal kastrasyonda ABD’de MPA olarak da bilinen Depo-Provera adlı ilaç kullanılmaktadır.²⁸ Depo-Provera ilacı vücuda enjekte edilerek alınmaktadır. Uygulama yapılırken ilacın dozajına dikkat edilmesi çok önemlidir. Uygulanacak kişideki duyu durumuna ve vücut yapısına göre yani psikolojik ve fizyolojik durumuna göre enjekte edilen miligram değişmektedir. Miligram aralığı 100-800 gramdır. Enjekte edilecek olan MPA kişinin kasları üzerinden yapılmaktadır. Vücuda enjekte yöntemiyle verilen ilaçta haftada bir uygulanmaktadır. Toplum genelindeki kişi yapısına baktığımızda uygulanması gereken makul miktar 500 gramdır. Tedavi sırasında ilaç miligramı artırılmamakta olup hep aynı dozda devam edilmektedir. Bunun nedeni insan vücudunun ilaca karşı olan bağışıklığının geliştirilemiyor olmasıdır.²⁹

İlaç kaslara yavaş bir şekilde verilir. Verilen ilaç sonucunda folikül stimüle edici hormon salgılanmasını sağlar. Bu şekilde MPA’nın serbest kalması engellenmiş olup kas içine hapsedilir. Kaslara sıkıştırılmış ilaç beyindeki önhipofiz bezini uyararak luteinik hormonun salgılanmasını önler. Böylece testosteron üretimi azalmış olur. Azalan testosteron ile cinsel istek ve kişinin erektil yeteneğinde azalma görülmektedir. Bu etkilerin oluşmasında temel etken kimyasal kastrasyon uygulanan erkeğin kan dolaşımındaki androjen seviyesinin azalmış olmasıdır.³⁰

MPA dediğimiz ilaç kadınlara da uygulanabilmektedir. Erkeklere uygulandığında her ne kadar kadınsal etkiler oluştursa da kadınlara uygulandığında yalnızca erken menapoza benzer bir etki oluşturmakta, kadınların cinsel ilişkide bulunma yeteneğinde etkili olmamaktadır.³¹

Kimyasal kastrasyonun cerrahi kastrasyondansa tercih edilmesinin nedeni geri dönüşünün olabilmesidir. Kimyasal kastrasyon tedavisi bitirildiğinde tedavi uygulanmış kişi ortalama bir hafta ila on günlük süre içinde eski cinsel hayatına geri dönebilmektedir. Hatta oluşan yan etkiler ilacın uygulanması bittiğinde iz kalmayacak şekilde ortadan kalkar.³² İlk kez 1960 yılında Profesör John Money tarafından araştırılmaya başlanmıştır. Akabinde 1966 yılında da ilk defa resmi olarak erkeklerde cinsel sapkınlık için kullanılmıştır.³³

Geçmişten günümüze temel maddesi olan Depo-Provera uygulanan kişinin sperm oluşumunu tamamen bitirmeyerek, ereksiyonun azalmasını amaçlamıştır. Hatta kişinin ereksiyon ve boşalma kabiliyeti tamamen bitirilmemekte sadece tahrik zorunluluğu doğmakta ve bu tahriğin uygulanan tedavi sonucunda ancak uzun süreli olması gerekmektedir. Etkili ve uzun süreli tedavilerde psikolojik destek ile tedavinin sağlanması gerektiği görülmüştür. Kişi bu maddeyi kullanırken kontrol altında tutamadığı sapkın cinsel davranışlarını kontrol altına alabilmeyi başarma yetisi kazandırmaktadır.³⁴

5. YAN ETKİLERİ

Temel maddesi olan MPA’nın olabilecek yan etkileri çeşitli araştırmalar sonucunda sunulmaktadır. Olağan yan etkileri kilo miktarını artması, gece kabuslarının artması, soğuk almış gibi grip fonksiyonlarının görünmesi, Kaslarında zayıflık meydana gelerek eski enerjisinin korunamaması sayılmaktadır. Fakat bu etkilerle birlikte ek araştırmalar göstermektedir ki, safra kesesinin çalışmasında bozukluk, bağırsaklardaki çıkıntılarda meydana gelen emme problemlerinden dolayı dışkı atımında zorluk potansiyel yan etkileri arasında sayılmaktadır. Ne kadar süreli bir tedavi olacağı bilinmediğinden uzun süreli tedavilerde bu MPA tedavisi dokularda glikoz birikimine yol açacağından hidrokarbon metabolizması bozukluğu, mide bulantısı, baş ağrısı, kusma solunum bozukluğu, kanda glikoz miktarının artması sonucu hiperglisemi halinin oluşması, insülin yetmezliği hali, kaslarda kramp hali, vücuttaki tüylerini kaybedeceği ve vücut ısısında yükselme meydana getirebilecek hallerinin oluşacağı söylenmektedir.³⁵

Bu yan etkiler sıkça görülse de hepsinin tedavi uygulanmadan önceki sürece dönebilir yani hiçbir kalıcı değildir. Tedavi sonuçlandığında birey eski haline geri dönebilmektedir. Fakat bir başka araştırma ile uzun süreli bu tedavinin uygulanması kanser riskini artırdığı gözlenmiştir. Depo-Provera denen bu maddeye vücut

²⁸ Kızıllırmak, a.g.m., s.1028.

²⁹ Akbaba, *Anayasaya Uygunluğu-1...*, s.365.

³⁰ Karen J. Rebish, Nipping the Problem in the Bud: The Constitutionality of California’s Castration Law, *New York Law School Journal of Human Rights*, Vol.14, No.2 (1998), pp.520-521.

³¹ Gülen Sinem Tek, *Türk Hukukunda Kadının Vücudu Üzerindeki Tasarruf Hakkını Sınırlayan Düzenlemeler*, Sağlık Hukuku Makaleleri II, İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul, 2012, s.106.

³² Kızıllırmak, a.g.m., s.1031; Schmucker / Lösel, a.g.m., p.16.

³³ Gimino III, a.g.m., pp.73-74.

³⁴ Cauley, a.g.m., p.506; Erdoğan, a.g.m., s.151; Kızıllırmak, a.g.m., s.1028-1029; Küçük, a.g.m., s.304.

³⁵ Akbaba, *Anayasaya Uygunluğu-1...*, s.366; Ataç, a.g.e., ss.172-173; Kirsten Jordan, Peter Fromberger, Georg Stolpmann, Jürgen Leo Müller, The Role of Testosterone in Sexuality and Paraphilia—A Neurobiological Approach. Part II: Testosterone and Paraphilia, *The Journal of Sexual Medicine*, V.8, No.11 (2011), p.3017; Stacy Russell, Castration of Repeat Sexual Offenders: An International Comparative Analysis, *Houston Journal of International Law*, V.19, No.2 (1997), p.438; Tanya Simpson, "If your hand Causes You to Sin . . .": Florida’s Chemical Castration Statute Misses the Mark, *Florida State University Law Review*, V.34, No.4 (2007), p.1225.

uzun süre maruz bırakılınca maymunlarda rahim kanserine neden olmuş ve dişi köpeklerde de meme kanserine yol açtığı gözlemlenmiştir. Bunlar bir araştırma olarak mevcut olup bu maddenin insanlarda uygulandığında illa kansere yol açtığına dair hiçbir kanıt bulunmamaktadır.³⁶

Diğer bir yan etkisi de verimli sperm oranı azaltıldığından yani sperm kalitesi düşürüldüğünden kişi çocuk sahibi olmak istediğinde çocuğun da kalıtsal hastalıklar meydana gelmektedir.³⁷ Bu şekilde yan etkilerinden sadece uygulanan birey değil altsoyu bile etkilenebilmektedir.³⁸ Bu durumda bireyin kendisi sadece yan etkilerinden etkilenmeyip partnerini dahi etkilemektedir. Geçici yan etkilerinin yanında tedavi sürecinden sonra ortadan kalkmayacak olan yan etkileri olabileceği de araştırmalar sonucu gösterilmektedir.³⁹

6. DÜNYA ÇAPINDA UYGULANABİLİRLİĞİ

Kastrasyon eskiden bu zamana birçok farklı ülkede farklı amaçlarla kullanılmıştır.⁴⁰ Günümüzde de her ülkede de hem farklı amaçlar hemde farklı şekillerde yasa kapsamında kullanılmaktadır.⁴¹

Bir Avrupa ülkesi olarak İsviçre ilk kez bu yöntemi 1892 yılında kullanmıştır.⁴² Daha sonra diğer Avrupa ülkeleri olan Almanya, Belçika, Portekiz ve İspanya da uygulanmaya başlanmıştır. Almanya'da 1933 yılında kastrasyon cinsel suçları cezalandırmak için bir ceza yöntemi olarak kullanılmaya başlanmıştır.⁴³

Amerika Birleşik Devletleri'nde de kastrasyon yöntemi kullanılmaktadır. Fakat Amerika Birleşik Devletleri'nin eyaletleşmiş yapısı olması ile birlikte Her birinde farklı uygulamalar olduğundan bu konuda da farklılaşmalar mevcuttur. Bazı eyaletlerde sadece kimyasal kastrasyona verilirken bazılarında ise hem kimyasal hem cerrahi kastrasyon izin verilmiş hatta isteğe bağlı olarak yapıldığı bile görülmektedir. Amerika Birleşik Devletleri eyaletleri içerisinde ilk defa kimyasal kastrasyon uygulaması için düzenleme oluşturan eyalet Kaliforniya'dır. Kaliforniya'da ceza yöntemi olarak benimsenmiş hatta hapis cezasının yanında bir koşul olarak getirilmiştir. Daha önce bu suç işlememiş ilk kez hüküm giymiş bir kişi bu şekilde ilaçla tedavi edilebilir fakat mahkemenin takdir yetkisindedir. Eğer daha önce suç işlemiş bir kişi ikinci kez aynı suçtan hüküm alırsa bu tedavi zorunlu olarak uygulanacaktır. Kaliforniya'da benimsenen şekilde kişi sadece ilaçlı yöntem olan kimyasal kastrasyon yerine cerrahi operasyon ile yapılmasını tercih edebilmektedir. Florida da Kaliforniya'da olduğu gibi kimyasal kastrasyon uygulanabilir bir yöntem olabilmesi için yasalaştırılmıştır. Teksas'ta diğer eyaletlerden farklı olarak yasalaştırılmamış gönüllü olarak kimyasal kastrasyon uygulanabileceği öngörülmüştür. Diğer eyaletlerde de farklı şartlarla, farklı amaçlarla uygulandığı görülmektedir. Bazılarında denetimli serbestliğin bir koşulu olarak uygulanırken başka eyaletler de ise bir hormon tedavisi gibi uygulanarak tedavi yöntemi olarak kullanılmıştır.⁴⁴

Günümüzde kimyasal kastrasyon Avrupa'da Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Finlandiya, Norveç, İsveç, Belçika, Fransa ve Almanya'da uygulanmaktadır.⁴⁵

Finlandiya'da Kastrasyon 1900 lü yılların sonunda yasalaşmıştır. Hukuk sistemleri gönüllü olarak kastrasyona izin vermiştir. Gönüllülüğün esası olan yeteri kadar bilgilendirme yapılması üzerinde durulmuştur. Bu gönüllülük kapsamına giren bireylerde cinsel istek ve arzularına kontrol edemeyen, bu nedenle topluma zarar verebilecek bireyler olması gerekmektedir.⁴⁶

Norveç'te yasal olarak yürürlüğe girmesi 1977 yılındadır. Kanun kapsamında Norveç kısırlaştırma konseyi tarafından alınacak bir izinle ancak tedavi uygulanabilecektir. Konsey gerekli araştırmaları yapmadan yani yasa kapsamında gerekli izinleri vermeden bu yöntem asla uygulanamayacaktır.⁴⁷

İsveç'te hala günümüzde de uygulanmakta olup, cinsel isteklerinde sapma olan kişiler kendi rızaları sonucunda kastrasyon yöntemi uygulandığını kabul edilmiştir. Yasa kapsamında sadece akıl hastalarının

³⁶ Aksoy-İpekçioğlu, a.g.e., s.110.

³⁷ Macun, a.g.e., s.53.

³⁸ Kızılırmak, a.g.m., s.1061.

³⁹ Aksoy-İpekçioğlu, a.g.e., s.120; Kızılırmak, a.g.m., s.1032; Küçük, a.g.m., s.303.

⁴⁰ Aksoy-İpekçioğlu, a.g.m., s.114; Yenidünya / Yaşar, a.g.m., s.176.

⁴¹ Kızılırmak, a.g.m., s.1027.

⁴² Erdoğan, a.g.m., s.152.

⁴³ Akbaba, *Anayasaya Uygunluğu-1...*, s.380.

⁴⁴ Ubeydullah Turan, *Ceza Hukukunda Hümanizm İlkesi Açısından Kastrasyon Yaptırımı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, 2019, ss.82-97.

⁴⁵ Mert Akcanbaş, *Kimyasal Kastrasyon Yönteminin Etik Analizi*. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, S.8 (2019), s.127; Çakan, a.g.m., ss.18; Turan, a.g.e., s.39.

⁴⁶ Akbaba, *Anayasa Uygunluğu-1...*, s.385.

⁴⁷ Macun, a.g.e., s.60; Russell, a.g.m., ss.444-445.

rızalarının aranmayıp ulusal sağlık ve Sosyal işler kurulundan bu alanda uzman bir doktorun verebileceği izin sonucunda zorunlu olarak yapılabileceği görülmektedir.⁴⁸

Diğer Avrupa ülkelerine göre Danimarka'da çok daha eski zamandan beri yasa kapsamında uygulanmaya başlandığı görülmüştür. Danimarka'da da esas olan rızadır. Uygulanacak kişiye bu yöntem detaylı olarak anlatılması gerekmekte özellikle yan etkileri bakımından yeterli bilgi verilmesi gerekmektedir. Danimarka'da farklı olan şudur ki akıl hastalığı olan kişilerin kanuni temsilcileri rıza gösterirse bu yöntem uygulanabilecektir.⁴⁹

Fransa'da bu suçlar kapsamında hüküm giyen kişiler, hapis cezaları bittikten sonra kendi rızaları ile ancak gönüllü olarak kimyasal kastrasyon yöntemiyle tedavi olmayı seçebilirler.⁵⁰

Çek Cumhuriyeti'nde 1966 yılında yasalaştırılmış ve 1991 yılında değişikliğe uğrayarak devam etmiştir. Bu değişiklik sonucunda yöntemin uygulanabilmesi için bir avukat ve dört uzman doktordan oluşan bir kurul tarafından ancak onay vermesi ile mümkündür. Yasa kapsamında kişinin kendi rızası ile bu tedavi yöntemine başvurulabileceği öngörülmüştür.⁵¹

Almanya'da kimyasal kastrasyon bir tedavi yöntemi olarak benimsenmiş kişinin hastalığına çare bulmak amacı ile yasa kapsamına alınmıştır.⁵²

Belçika'da cinsel suç kapsamında bir suç işlemiş ve hapis cezasına hükmedilmiş kişi, cezasına ek olarak terapi yöntemleri ile de tedavi edilememişse ve kişi yeniden suç işlemişse bu yöntemle başvurulabileceği kabul edilmiştir.⁵³

Şu ana kadar incelediğimiz ülkeler arasında en sert yasayı uygulayan ülke Polonya'dır.⁵⁴ 2010 yılında yürürlüğe giren yasa ile 15 yaşının altındaki çocuklara cinsel suç kapsamında tecavüz eden erkeklerin zorunlu olarak ilaç yöntemiyle kimyasal kastrasyon yapılacağını içerir.⁵⁵ Hatta sadece bu koşulda değil yakın akrabalarına tecavüzde bulunan erkeklerin de bu yasa kapsamında cezalandırılacağı açıktır. Kişi kimyasal kastrasyon uygulanmaya başlandığı zaman serbest kalamayacağı ancak tedavi ile cinsel dürtü ve istekleri belli seviyeye kadar azaltıldığında şartlı olarak salıverileceği Yasada açıkça belirtilmiştir.⁵⁶

Rusya'da 2011 yılında yasalaşmıştır. Rusya'da pedofili olan kişilere ancak mahkemenin doğrultusunda psikiyatrist raporu ile kimyasal kastrasyonun zorunlu olarak uygulanabileceği yasa kapsamında belirtilmiştir. Eğer kişi 14 yaşından büyük bir çocuğa karşı böyle bir suç işlerse, gönüllü olarak yani sadece rızası ile bu tedavinin uygulanmasını isteyebilir.⁵⁷

7. TEDAVİ OLARAK MI KULLANILMALI YOKSA CEZA NİTELİĞİNDE Mİ KULLANILMALI?

Uygulanan yöntemin olması gereken bir tedavi yöntemi olduğu ya da kısıtlandırılmış bir ceza yöntemi olduğu hususunda, Amerika'da mahkemelerin kullandığı dört kısımlık bir testle anlaşılmaya çalışılmıştır.⁵⁸

Bu testin dört maddelik içeriği aşağıdaki gibidir.⁵⁹

- ✓ Bu tedavinin uygulandığında kişi üzerindeki psikolojik değişim oluşturma potansiyeli,
- ✓ Tıptaki uygulamalarda kabul edilebilir olması,
- ✓ Uygulamanın kişinin psikiyatrik süreçteki vazgeçilemez bir parçası olup olmaması,
- ✓ Tedavi de uygulanan ilacın yararlarının sağlayabileceği etki.

⁴⁸ Çakan, a.g.m., ss.19; Işık, a.g.e., s.123.

⁴⁹ Akbaba, *Anayasaya Uygunluğu-1...*, ss.375-376; Çakan, a.g.m., ss.18.

⁵⁰ Harrison, a.g.m., p.23; Macun, a.g.e., s.59; Turan, a.g.e., s.110.

⁵¹ Aksoy-İpekçioğlu, a.g.e., s.113.

⁵² Macun, a.g.e., s.59; Erhan Temel, *Hadımlaştırma Operasyonlarından Dolayı Alman Hukukunda Sorumluluk*. III. Sağlık Hukuku Kurultayı (7-8 Mayıs 2010), Ankara Barosu Yayınları, Ankara, 2011, s.116.

⁵³ Alison G. Carpenter, Belgium, Germany, England, Denmark and the United States: The Implementation of Registration and Castration Laws as Protection Against Habitual Sex Offenders. *Dickinson Journal of International Law*, Vol.16, No.2, (1998), p.442; Harrison, a.g.m., pp.23-24; Macun, a.g.e., s.61; Thomas Douglas, Pieter Bonte, Farah Focquaert, Katrien Devolder & Sigrid Sterck, Coercion, Incarceration, and Chemical Castration: An Argument from Autonomy. *Journal of Bioethical Inquiry*, Vol.10, No.3 (2013), p.396; Turan, a.g.e., s.114.

⁵⁴ Macun, a.g.e., s.61.

⁵⁵ Turan, a.g.e., s.108.

⁵⁶ Temel, a.g.e., s.121.

⁵⁷ Macun, a.g.e., s.61; Turan, a.g.e., s.111.

⁵⁸ Akbaba, *Anayasaya Uygunluğu-1...*, s.367.

⁵⁹ Lisa Macgillivray, California's Mandatory Chemical Castration Program for Repeat Sex Offenders: An Analysis of the Legislation Under German and American Constitutional Law. *Suffolk Transnational Law Review*, Vol.21, No.143 (1997), p.160.

Bu testi eleştirenler kimyasal kastrasyonun birinci maddeden kaldığını düşünürler. Çünkü Depo-Provera maddesiyle olan tedavinin psikiyatrik etkisinin çok az olduğunu savunmaktadırlar. Böyle düşünülmesinin nedeninin ise uygulanan kimyasal kastrasyon tedavisinin kişideki şiddeti meydana getiren içgüdüsel davranışlarına engel olmayacağını bu yüzden tedaviyle birlikte psikiyatrik bir tedavin olması gerekliliği düşüncesi oluşturur. Hatta tedavinin psikolojik destekle sağlanmadığında istenilen etkinin sağlanamayacağı belirtilmiştir. Bu tedavinin bir ceza olduğunu gösterir en büyük özelliği ise tıptaki çalışmalarda kabul edilir olup olmamasına ilişkindir. Eleştirmenler, bu tedavinin kullanılabilmesi için tıpta zorunlu olarak genel bir kabulün olmadığını belirtmişlerdir. Bu tedavi için yapılan diğer eleştirilerden biri de zararlı olan yan etkilerinin, yararlı olan etkilerine göre çok daha fazla olmasıdır. Tedavinin kısa süreli yan etkileri daha makuldür fakat tedavinin hukuksal olarak bir sonuç sayılabilmesi için uzun süreli olması gerekmektedir. Uzun süreli olan yan etkileri de makul nitelikte olmayı bırakın bireyin hayatını büyük ölçüde kısıtlar nitelikte yan etkilerdir.⁶⁰

Kimyasal hadımı savunanlara göre ise terapinin psikiyatrik tedavi edici etkisinin olduğu, bu tip suçlulardaki testosteron hormonlarının miktarını ciddi derecede azaltarak, kişilerin kontrol edemedikleri dürtülerini ortadan kaldırıldığı düşünülmektedir. Tedavinin sadece Amerika’da kullanılan bir tedavi olmayıp birçok ülkede kullanılarak, dünya çapında tıbbi olarak kabul görmüş bir tedavi olduğunu savunmaktadırlar. Kimyasal hadım taraftarları MPA’nın hukuka ve kişiye olan faydalı etkilerinin, olumsuz olan etkilerine göre çok fazla olduğunu savunmaktadırlar. Faydalı etkilerinin özellikle geleceğe yönelik olumlu etkilerinin yadsınamaz derecede fazla olduğunu savunurlar. Bu tedavinin uygulandığı bireyin tedavinin uygulandığı zamandaki değil, ileriki zamanlarda kişinin topluma olan kazandırılmasında da büyük etkisinin olduğunu savunmaktadırlar.⁶¹

Bu yaptığımız açıklamalarla, mahkemenin bu yöntemin bir tedavi mi yoksa bir ceza mı olduğu husundaki düşüncesi kimyasal hadımın ceza niteliğinde bir uygulama olduğudur. Bu kararla davayı sonuçlandırmışlardır. Mahkeme, aşağıda sunulan kararının gerekçesinde ise güvenli tıbbi bir uygulama olmadığını ve tip dünyasında kabul edilmemesini göstermiştir:⁶²

“Diğer eyaletlerdeki bazı cinsel suçlular, sınırlı sayıda ve şartlı tahliyenin bir parçası olarak, Depo-Provera programına gönüllü olarak katılmaktadırlar. Ancak incelemeler göstermektedir ki, Amerika’da, eyalet veya federal temyiz mahkemeleri dışında hiçbir temyiz mahkemesi, kimyasal hadım kararı vermemiş ya da suçlunun MPA yahut Depo-Provera ile ihtiyari veya zorunlu bir tedavi sürecine katılmasına hükmetmemiştir”.

Kanaatimizce burada önemli olan bir diğer koşul da bireye olan tedavi sürecinin rızası dışında olmayacağıdır. Tedavi kapsamında kişiye uygulanacak olan hiçbir müdahale belli şartlarda olmadıkça rızası olmadan yapılamaz. Burada da kişinin can sağlığında acil bir hal teşkil eden bir durum olmadığından rıza dışı yapılmaması gerekmektedir. Eleştirmenlere ek olarak rıza olmadan gerçekleşeceği için bir ceza niteliği taşıdığı kanaatindeyiz.

8. KİMYASAL KASTRASYONUN ANAYASA’YA OLAN UYGUNLUĞU?

8.1. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Çerçevesinde Değerlendirilmesi

AİHS m.1 de bireylere hak ve özgürlükler tanınacağından, insan haklarının korunması ve geliştirilmesini amaç edinildiğinden bahsetmektedir.⁶³

AİHS m.2 de ise kişinin yaşam hakkı hüküm altına alınmıştır. Kimyasal kastrasyon bireyin vücut bütünlüğüne zarar vermektedir. Uygulama sırasında ve sonrasında oluşan yan etkileri de ek olarak kişinin yaşama hakkına engel teşkil edebilecek durumlar oluşturabileceği açıktır. Bu nedenle kimyasal kastrasyon Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 2. maddesine aykırılık teşkil eder.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi madde 3’te “Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlere tabi tutulamaz.” hükmünde geçen ‘onur kırıcı ceza’ niteliğinde denildiğinden bireye onurunu kırıcı nitelikte cezaların uygulanmaması gerektiği açıktır. Kimyasal kastrasyon uygulanması bizim toplumumuzdaki bireye onur kırıcı ceza niteliği teşkil eder. Çünkü toplumda erkeğin cinsel hayatı onun için

⁶⁰ Akbaba, *Anayasa Uygunluğu-1...*, s.368.

⁶¹ Akbaba, *Anayasaya Uygunluğu-1...*, s.368.

⁶² Akbaba, *Anayasa Uygunluğu-1...*, s.369.

⁶³ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM). *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS)*, 1953, (Rev.2013), https://www.echr.coe.int/documents/convention_tur.pdf (21 Nisan 2021).

önem teşkil etmektedir. Bu eksikliği toplum tarafından bilindiğinde onur kırıcı bir hal alabilecek olması açıktır. Bu nedenle kimyasal kastrasyonun bireye ceza olarak uygulanması AİHS 3. maddesine aykırıdır.

Kimyasal kastrasyonun ayrılık teşkil ettiği en önemli AİHS maddeleri 8 ve 12’dir. Madde 8 de bireyin özel hayatının ve aile hayatının korunması hüküm altına alınırken 12. maddede ise kişinin evlenme hakkı ve gereklerinden bahsedilmektedir. Kimyasal kastrasyon uygulanmış bir kişinin kimyasal testosteron hormonları önemli ölçüde azaldığından ve bu azalmanın bir sonucu olarak bireyin cinsel dürtüleri de azalacağından cinsel hayatları önemli ölçüde zarar görecektir. Bu durum evliliğe önemli ölçüde zarar verecek olduğundan özel hayatın ve aile hayatının korunması aykırıdır. Bununla birlikte kimyasal kastrasyon evliliğin temelinde yer alan üreme için de önemli aykırılıklar teşkil edebilecek durumlar oluşturacaktır. Kişinin üreme yetisi kaybolmamaktadır fakat ilaçlar sonucunda sperm kalitesi zarar gördüğünden doğacak olan çocuğun kalıtsal hastalıkları olabilecektir. Bu durum ceza sorumluluğunun şahsiliği ilkesine aykırı olduğu gibi aynı zamanda AİHS 12. maddesine de aykırıdır.⁶⁴

Kanaatimizce Kimyasal kastrasyonun yukarıda bahsedilen maddelerin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin bireylerde koruma altına almayı amaçladığı kişilerin haklarının korunması ve geliştirilmesi amacına uygun olmadığı hatta büyük ölçüde ihlal meydana getirilebileceği açıktır.

8.2. 1982 Anayasası Çerçevesinde Değerlendirilmesi

Anayasa madde 12 “Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz devredilemez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir. Temel hak ve hürriyetler, kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva eder.”

Bu iki fıkradaki hükümde önemli olan ve anlaşılması gereken bir kısımda herkesin kendi kişiliğine ve toplumdaki yerine bağlı olarak hak ve hürriyetlere sahip olmasıdır. Bizim toplumumuzda erkeğin cinsellik hayatının öneminden bahsetmiştik. Bu durumda da Anayasa’nın 12. maddesine aykırılık teşkil edeceği açıktır.

Devamında 13. madde de ise bu temel hak ve hürriyetlerin hangi ölçülerde kısıtlanabilir olduğundan bahsedilmiştir. Anayasa madde 13, “Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.”

Hükümde bireyin hak ve hürriyetlerinin Anayasa’ya aykırı bir şekilde kısıtlanılamayacağı açıkça söylenmiştir. Burada önemli diğer bir nokta ise ölçülülük ilkesini aşamayacağıdır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ndeki ilgili yerleri değerlendirirken de kimyasal kastrasyonun makul ölçüyü aştığı açıkça söylenmiştir. Kişinin işlediği suç kapsamında bu şekilde bir cezaya tabi tutulması ölçülülüğü aşmakta ve bireyin yaşamının en temelindeki hak ve özgürlüklerine aykırılık teşkil etmektedir.

Anayasa 17. madde fıkra 2 “Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz.”

Anayasa 17. madde fıkra 3 “kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.”

Kimyasal kastrasyonun kişinin rızası olmadan ceza olarak uygulandığında vücut bütünlüğüne zarar verdiği ortadadır. Fıkra 3’te yer alan ‘insan haysiyetiyle bağdaşmayan’ bir cezanın verilemez olduğundan bahsedilmektedir. Bu ilacın sonucunda oluşan etkinin de kişinin haysiyetiyle bağdaşmayan bir ceza olduğunu toplumdaki yapı itibarıyla aykırı olacağını anlatmıştık. Bu nedenle kimyasal kastrasyon Anayasa’nın 17. maddesine de aykırıdır.

Anayasa m.20 “Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz.”

“Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak, usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; kimsenin üstü, özel kâğıtları ve eşyası aranmaz ve bunlara el konulamaz. Yetkili merciin kararı yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur.

⁶⁴ Zeynep Burcu Akbaba, Kimyasal Hadım Yönteminin Anayasaya Uygunluğu-2, **TBB Dergisi**, Ankara, 2009, s.389.

Hâkim, kararını el koymadan itibaren kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde, el koyma kendiliğinden kalkar.”

Anayasa m.41 “Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar.”

Bireye ceza niteliğinde kimyasal kastrasyon uygulanması Anayasa'nın 20. ve 41. maddelerinde de aykırılık teşkil etmektedir. Uygulama sonucunda kişinin cinsel hayatı zarar göreceğinden ve bu durum ailenin korunması hükmüne aykırılık teşkil edecektir. Bu durum beraberinde kişinin özel hayatının gizliliğine de engel teşkil edecektir.⁶⁵

Kanaatimizce kimyasal kastrasyon hukuk sistemimize yararın yanında birçok temel anayasal aykırılık teşkil etmektedir. Sadece Anayasa’da değil Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nde de birçok aykırılığı beraberinde getirmektedir. Bu yüzden bir suçta ceza olarak kullanıp toplumsal yapıyı düzenlerken aynı zamanda toplumda birçok karışıklık meydana getirecektir. Sonuç olan şudur ki zararları ve meydana getireceği toplumsal karışıklıkları yararlarından oldukça fazladır.

8.3. Türkiye’de Sunulan Kanun Teklifinin Değerlendirilmesi

Türkiye’de son zamanlarda artan cinsel suçlar da mağdurun özellikle çocuklar olması ve kişilerin akrabalarına dahi çekinmeden bunu yapması ile kamuoyu ciddi manada tepki göstermektedir. Ortaya çıkan araştırmalarda bu kişilerin kendinden yaşça küçük çocuklara duydukları bu sapkın duygular, bir tür hastalık olarak kabul edilmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Bu kişilere yapılan psikiyatrik tedavilerle istenilen sonuç sağlanamamıştır. Hukuksal olarak da Türkiye’de yeni caydırıcı çözümler aranmaktadır. Bu amaç doğrultusunda 8 Şubat 2011 tarihinde TBMM başkanlığına bir yasa tasarısı ile teklifte bulunulmuştur. TBMM Başkanlığına sunulan “Bazı kanunlarda değişiklik yapılmasına dair kanun teklifi”nin teklifin yedinci maddesindeki hüküm şu şekildedir:⁶⁶

“Türk Ceza Kanunu’nun⁶⁷ 102. maddesinde tanımlanan cinsel saldırı suçundan, 103. maddesinde tanımlanan çocukların cinsel istismar suçundan veya 104. maddesinin ikinci fıkrasında tanımlanan reşit olmayanla cinsel ilişki suçunun nitelikli halinden hapis cezasına mahkum olanlar, cezanın infazı sırasında ve koşullu salıverildikleri takdirde denetim süresi içinde;

Testosteron etkisi önemli ölçüde azaltıcı tedaviye tabi tutulabilirler.

Tedavi amaçlı programlara katılmakla yükümlü kılınabilirler...”

Bu teklif değerlendirilirken özellikle çocukların cinsel istismar konusunu içeren kısmı hakkındaki tartışmalar oldukça artmıştır. Bunun yanında kimyasal kastrasyon tedavisinin maliyeti, yan etkileri, insan haklarına aykırı olup olmaması ve anayasaya olan uygunluğunu tartışılmıştır.

Nihayetinde 18 Haziran 2014 tarihinde kabul edilerek 28 Haziran 2014 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanan 6545 Sayılı “Türk Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”un 82. maddesi gereğince 5275 sayılı Kanunun⁶⁸ 108. maddesinin başlığındaki “Mükerrirlerle” ibaresi sonrasında gelmek üzere “ve bazı suç faillerine” ibaresi ve aynı maddeye şu fıkraların eklenmesine karar verilmiştir.⁶⁹

“(9) Birinci fıkradaki koşullu salıverme süreleri, 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 102 nci maddesinin ikinci fıkrasında tanımlanan cinsel saldırı suçundan, 103 üncü maddesinde tanımlanan çocukların cinsel istismarı suçundan, 104 üncü maddesinin ikinci ve üçüncü fıkrasında tanımlanan reşit olmayanla cinsel ilişki suçundan, 188 inci maddesinde tanımlanan uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçundan dolayı hapis cezasına mahkûm olanlar hakkında da uygulanır. 188 inci madde hariç olmak üzere bu suçlardan dolayı hapis cezasına mahkûm olanlar hakkında, cezanın infazı sırasında ve koşullu salıverildikleri takdirde denetim süresi içinde, aşağıdaki tedavi veya yükümlülüklerden bir veya birkaçına infaz hâkimi tarafından karar verilir:

a) Tıbbi tedaviye tabi tutulmak

⁶⁵ Akbaba, *Anayasa Uygunluğu-2...*, s.387.

⁶⁶ Kızılırmak, *a.g.m.*, s.1049; Macun, *a.g.e.*, s.60.

⁶⁷ 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK). Kabul Tarihi: 26/9/2004, Resmî Gazetede Yayımlandığı Tarih: 12/10/2004, Sayı: 25611 <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf> (22 Nisan 2021).

⁶⁸ 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun. Kabul Tarihi: 13/12/2004, Resmî Gazetede Yayımlandığı Tarih: 29/12/2004, Sayı: 25685 <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5275.pdf> (22 Nisan 2021).

⁶⁹ 6545 Sayılı Türk Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. Kabul Tarihi: 18/6/2014. Resmî Gazetede Yayımlandığı Tarih: 28/06/2014, Sayı: 29044 <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/06/20140628-9.htm> (22 Nisan 2021).

- b) Tedavi amaçlı programlara katılmak
 - c) Suçun mağdurunun oturduğu ve çalıştığı yerleşim bölgesinde ikamet etmekten yasaklanmak
 - d) Mağdurun bulunduğu yerlere yaklaşımdan yasaklanmak
 - e) Çocuklarla bir arada olmayı gerektiren bir ortamda çalışmaktan yasaklanmak
 - f) Çocuklar hakkında bakım ve gözetim yükümlülüğünü gerektiren faaliyet icra etmekten yasaklanmak
- (10) Dokuzuncu fıkra hükümleri çocuklar hakkında uygulanmaz.

(11) Bu maddenin dokuzuncu fıkrasının uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar, Sağlık Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan yönetmelikle düzenlenir.”

Görüleceği üzere Kanun tasarısında açıkça belirtilmiş olan testosteron etkisini önemli düzeyde azaltacak bir tedaviye tabi tutulma ve/veya tedavi amaçlı programlara katılmakla yükümlü tutulma durumlarının kabul edilen 6545 Sayılı Kanun’da üstü örtülü olarak “Tıbbi tedaviye tabi tutulmak” ve “Tedavi amaçlı programlara katılmak” şeklinde yasalaştırıldığı, bu konudaki kararın infaz hakimine bırakıldığı, testosteron etkisini azaltıcı bir tedaviden açıkça bahsedilmediği görülmektedir. Dolayısıyla belirtilen suç faillerine kimyasal ya da cerrahi bir kastrasyon uygulanıp uygulanmayacağı, uygulanacaksa ne şekilde uygulanacağına ilişkin tüm kararların infaz hâkimi tarafından alınabileceği anlaşılabilir. Öyle ki infaz hâkiminin olası bir kastrasyon kararı alması durumunda tedavide nasıl bir prosedür izleneceğinin de “Sağlık Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan yönetmelikle” düzenleneceği bu denli önemli bir hususta halen Kanunda “kastrasyon” adının anılmamasının yanı sıra muhtemel bir kastrasyon tedavisi/cezası sırasında uygulanacak prosedürlerin tek bir kanunda toplanmadığı, bir Kanun maddesinin başka bir Kanun maddesi ile yeniden düzenlendiği, yeniden düzenlenen kanun maddesinde ise usul ve esasların bir Bakanlık’ın görüşünü alarak başka bir Bakanlık tarafından hazırlanan/hazırlanacak olan yönetmelikle uygulama alanı bulacak olduğu oldukça meşakkatli ve uzun bir silsileye işaret etmekte, bu durum da konunun net olarak çözüme kavuşturulmadığı, yöntemelikle ilerde ve birden fazla kademe sonuçlandırılmak üzere muğlaklığa terk edildiği izlenimi yaratmaktadır.

Dünya çapındaki araştırmalardan da anlaşıldığı üzere önemli olan bu yöntemin ceza olarak mı yoksa bir tedavi amacıyla mı yapılmak istendiğidir. Kimyasal kastrasyonun bu iki amaçtan hangisine hitap ettiği ülkenin düzenine göre farklılık gösterebilmektedir.

Gerek tasarıda gerekse tasarımın yasalaştırıldığı hali olan 6545 Sayılı Kanun’da sayılmış olan Türk Ceza Kanunukapsamındaki suçlardan çocuklara istismarda bulunulması da yer almaktadır.⁷⁰ Kişinin istismarda bulunduğu çocuğa karşı suç işleme potansiyelin bulunduğu açıktır fakat kişi böylesine yan etkileri olan bir uygulamanın ceza hukuku ile bağdaşmayacağı açıktır. Gerek tasarıda gerekse 6545 Sayılı Kanun’da sayılan şartlı salı vermenin koşulu olarak uygulanıp uygulanmayacağı ve denetimli serbestlik kurumuna cezanın infazı sırasında uygulanıp uygulanmayacağının belirlenmesi gerekmektedir.

Ülkelerdeki çeşitli uygulamaları incelerken kimyasal kastrasyonu bazı ülkeler şartlı salıvermenin koşulu olarak düzenlemişken bazıları da denetimli serbestliğin bir koşulu olarak düzenlemiştir. Bazı ülkelerde ise suç işleyen kişinin kendi rızası ile uygulanabilecek bir tedavi yöntemi haline getirilmiştir.

Kimyasal kastrasyon da tedavi amacıyla uygulanmak istenirse, kişinin rızası dışında yapılamayacak olması kaçınılmazdır. Hastaya yapılacak olan tıbbi uygulamalarda hastanın rızasını alınması hukukumuz açısından kaçınılmazdır. Bir şeyin, tıbbi uygulama sayılabilmesi için bazı koşulları sağlaması gerekmektedir. Kimyasal kastrasyon bu koşulları sağlamadığından tedavi sayılabilmemesi için kişinin rızası dahilinde yapılması gerekmektedir. Ceza niteliğinde sayıldığında ise TCK’da olduğu gibi cezanın emredici niteliğinde, kişinin rızası alınmadan mahkemenin kararıyla uygulanması gerekmektedir.

Bireyin en temel haklarından biri çoğalma ve neslini devam ettirme hakkıdır. Kişiye uygulanan kimyasal kastrasyonda vücudunda azalan erkeklik hormonu ile sperm kalitesinde düşüş sağlanacak olup, doğacak çocuklarında kalıtsal hastalıklara neden olabileceği açıktır. Bu durum İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi’nin 8. maddesinde bireylerin özel ve aile yaşamı koruma altına alınmış; 12. maddesinde ise kişilerin evlenme ve aile kurma hakkı olduğu ifade edilmiştir. Bu tedavinin uygulanabilirliği yönünden bakıldığında bir diğer önemli husus da hapis cezasına göre bu yöntemin maliyetinin oldukça fazla olmasıdır.

⁷⁰ Mehmet Emin Artuk, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2015, s.306.

9. SONUÇ

Kimyasal kastrasyon kişinin cinsel duygu durumunda ve davranışlarındaki bir bozukluk halinin psikiyatrik tedaviler sonucu tedavi edilememiş olan pedofili hastalarına uygulanan bir yöntemdir.

Dünyada birçok ülke, çocuklara olan cinsel istismar suçundan ceza almış bireylerin bu tür suçları bir daha işlememelerini sağlamak amacıyla, kişinin rızası olmadan ya da rızaları alınarak kimyasal kastrasyona başvurabilmek adına yasal hükümler getirilmiştir.

Bu konuda yasalarında düzenleme olan ülkeler ya da düzenleme yapmaya çalışan ülkeler de bu yöntemin uygulanıp uygulanmamasıyla ilgili birçok tartışma konusu devam etmektedir.

Bu yöntemi uygulamak isteyen ülkenin kendi hukuk sistemi içerisinde öncelikle kimyasal kastrasyonu hangi amaçla kullanacağına karar vermesi gerekmektedir. Bu yöntem failin rızası dışında olarak yani cezalandırmak amacıyla mı kullanılacağı yoksa kişinin rızası dahilinde bir tedavi yöntemi olarak kullanılıp kullanılmayacağıdır.

Kimyasal kastrasyon toplumdaki huzurun ve ahlak yapısı için, psikiyatrik olarak tedavi görmüş fakat iyileşmesi ve iyileştirilmesi mümkün olmayan pedofili hastaları için tedavi olarak kullanılabilir. Tedavi olarak kabul edildiğinde mutlaka kişinin rızası olmalı yani hastanın tedaviyi reddetme hakkı olması gerektiği açıktır.

Kimyasal kastrasyonun uygulandığı hukukta esas tartışılacak konu bu yöntemin sonucundaki etkilerin insan haklarının temeline aykırı olması oluşudur. Kimyasal kastrasyon ile testosteron hormonu azaltılan bireylerin düşen sperm kaliteleri sonucunda, sağlıklı çocukları olabilme hakları da ellerinden alınmaktadır. Bu durum ölçülülük ilchesine aykırı olduğu gibi cezanın sorumluluğunun şahsiliği ilkesine de aykırıdır. İlacın yan etkisi bununla kalmayıp birçok insan hayatını etkileyen yan etkileri bulunmaktadır. Yapılan çalışmalarda uzun süreli kullanımlarda olan yan etkileri de bilinmediği ortadadır. Hayvanlara verilen ilaç sonucunda çeşitli kanser hastalıklarına sebebiyet vermesi de sakıncalı diğer bir yan etkilerindedir.

Dünyada birçok ülkede kullanılan yöntemin Türkiye’de uygulanabilirliği tartışmalıdır. Bir sonuca varılırken korunması gereken toplum ve kişi menfaatleri gözden geçirmek gerekmektedir. Kimyasal kastrasyon bir alanda çözüm oluştururken diğer yandan çok büyük bir karışıklığı beraberinde getirmektedir.

Kanaatimizce halk dilinde hadım diye bilinen kimyasal kastrasyonun ceza olarak zorunlu tutulmaması gerekmektedir. Yani cezalandırmak amacıyla değil bir tedavi yolu olarak görülmelidir. Hukuk sistemimizde diğer tedaviler için nasıl rıza aranıyorsa, bu tedavi yöntemi içinde gönüllülük esas olmalıdır.

Özetle, kimyasal kastrasyon yönteminin zorla uygulanarak toplumdaki bu suç oranının düşürülmeye çalışılması toplumsal sorunlarımızı çözmeyecek, oluşan yan etkileri ve kişinin temel haklarını kısıtlayacak oluşu ile tam tersine daha çok problemi beraberinde getirecektir. Diğer yandan cinsel suçların hele ki gelişme çağındaki çocuklara yönelik cinsel suçların işlenmesini caydırıcı önlemler alınması önemli bir zorunluluktur. Bu tür suçlar işleyen kişiler için (1) uzun süre hapis cezası veya (2) failin isteğe bağlı kastrasyona razı göstermesi halinde kısa süreli hapis cezası gibi iki seçenek sunulabilir. Araştırmalar kastrasyon uygulandığında failer tarafından tekrar aynı suçun uygulanma olasılığının oldukça düşük olduğunu gösterdiğinden suçun işlenme olasılığı oldukça düşürülebilmektedir. Uzun süreli hapis cezası da failin aynı suçu tekrar işleme dürtüsü yaşadığında hayatından onca yılı bir kenara atacağı düşüncesiyle suça meyli azaltacağı da aşikardır. Kastrasyon için faile sunulacak bu seçenekler [(1) Uzun süreli hapis cezası veya (2) kastrasyon tedavisi + kısa süreli hapis cezası] ile hem suçun azaltılmasının hem kişinin rızası olmadan gerek kendi hayatını gerekse partnerinin ve ailesinin hayatını önemli düzeyde etkileyecek bir kararı kendi rızasıyla almasının ve insan haklarına aykırı bir ceza dayatmasının önüne geçilebilmesinin sağlanabileceği kanaatindeyiz.

KAYNAKLAR

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK). Kabul Tarihi: 26/9/2004, Resmi Gazetede Yayımlandığı Tarih: 12/10/2004, Sayı: 25611 <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf> (22 Nisan 2021).

5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun. Kabul Tarihi: 13/12/2004, Resmi Gazetede Yayımlandığı Tarih: 29/12/2004, Sayı: 25685 <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5275.pdf> (22 Nisan 2021).

6545 Sayılı Türk Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. Kabul Tarihi: 18/6/2014. Resmi Gazetede Yayımlandığı Tarih: 28/06/2014, Sayı: 29044 <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/06/20140628-9.htm> (22 Nisan 2021).

AKBABA, Zeynep Burcu. Kimyasal Hadım Yönetiminin Anayasaya Uygunluğu-1, TBB Dergisi, S.81 (2009), ss.353-380.

AKBABA, Zeynep Burcu. Kimyasal Hadım Yönetiminin Anayasaya Uygunluğu-2, TBB Dergisi, S.82 (2009), ss.381-398.

AKCANBAŞ, Mert. Kimyasal Kastrasyon Yönteminin Etik Analizi. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, S.8 (2019), ss.115-149.

AKSOY-İPEKÇİOĞLU, Pervin. Cinsel Suçları Önlemede Kimyasal Kastrasyon Seçeneği, Ceza Hukuku Dergisi, Y. 6, S.17 (2011), ss.107-124.

ARTUK, Mehmet Emin. Ceza Hukuku Özel Hükümler, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2015.

ATAÇ, Adnan. Tıp Etiği Açısından Kastrasyon, İçinde Ankara Barosu III. Sağlık Hukuku Kurultayı, 7-8 Mayıs 2010, Ankara, 2011, Ss.169-182.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM). Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS), 1953, (Rev.2013), https://www.echr.coe.int/documents/convention_tur.pdf (21 Nisan 2021).

ÇAKAN, Seher. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Bağlamında Cinsel Suç Faillerinin Hadım Edilmesi, TBB Dergisi, S.129 (2017), ss.11-36.

CARPENTER, Alison G. Belgium, Germany, England, Denmark and the United States: The Implementation of Registration and Castration Laws as Protection Against Habitual Sex Offenders. Dickinson Journal of International Law, Vol.16, No.2, (1998), pp.435-457.

CAULEY, Ryan. Is Chemical Castration a Progressive or Primitive Punishment? Balls are in Your Court, Iowa Legislature, The Journal of Gender, Race & Justice, V.17, (2014), pp.493-514.

DOUGLAS, Thomas, Pieter BONTE, Farah FOCQUAERT, Katrien DEVOLDER & Sigrid STERCK. Coercion, Incarceration, and Chemical Castration: An Argument from Autonomy. Journal of Bioethical Inquiry, Vol.10, No.3 (2013), pp.393-405.

ERDOĞAN, Ayten. Pedofili: Klinik Özellikleri, Nedenleri ve Tedavisi. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, C.2, S.2 (2010), ss.132-160.

GIMINO III, Peter J. Mandatory Chemical Castration for Perpetrators of Sex Offenses Against Children: Following California's Lead, Pepp. L. Rev. Vol.25, No.1 (1998), pp.67-105. <https://digitalcommons.pepperdine.edu/plr/vol25/iss1/3> (20 Nisan 2021).

HARRISON, Karren. The High-Risk Sex Offender Strategy in England and Wales: Is Chemical Castration an Option? The Howard Journal of Criminal Justice, Vol.46, No.1 (2007), pp.16-31.

İŞİKA, Sertaç. Suç Politikasının Temel İlkeleri Açısından Türk Hukukunda Cinsel Suçlar ve Kastrasyon. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, 2012.

JORDAN, Kirsten, Peter FROMBERGER, Georg STOLPMANN, Jürgen Leo MÜLLER, The Role of Testosterone in Sexuality and Paraphilia—A Neurobiological Approach. Part II: Testosterone and Paraphilia, The Journal of Sexual Medicine, V.8, No.11 (2011), pp.3008-3029.

KIZILIRMAK, Baran. Kimyasal Kastrasyonun Cinsel Suç Faillerine Uygulanabilirliği Üzerine Kapsamlı Bir İnceleme. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C.25, S.2 (2019), ss.1025-1071.

KÜÇÜK, Tevfik Sönmez. Bir Ceza Hukuku Yaptırımı Olarak Zorunlu Kastrasyonun Anayasa Hukuku Açısından İncelenmesi. GÜHFD, C.19, S.4 (2015), ss.297-322.

MACGILLIVRAY, Lisa. California's Mandatory Chemical Castration Program for Repeat Sex Offenders: An Analysis of the Legislation Under German and American Constitutional Law. Suffolk Transnational Law Review, Vol.21, No.143 (1997), p.160.

MACUN, Murat. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Bağlamında Cinsel Suç Faillerinin Kastrasyonu ve Tıp Hukuku Açısından İnceleme. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Medeniyet Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Hukuk Anabilim Dalı Tıp Hukuku Bilim Dalı, 2019.

ÖZDEMİR, Hayrünnisa. Hadım Etme ve Hekimin Sır Saklama Yükümlülüğü, III. Sağlık Hukuku Kurultayı, Ankara Barosu Yayınları, Ankara, 2010, ss.184-218.

REBISH, Karen J. Nipping the Problem in the Bud: The Constitutionality of California's Castration Law, New York Law School Journal of Human Rights, Vol.14, No.2 (1998), pp.507-532.

RUSSELL, Stacy. Castration of Repeat Sexual Offenders: An International Comparative Analysis, Houston Journal of International Law, V.19, No.2 (1997), pp.425-459.

SCHMUCKER, Martin & Friedrich LÖSEL, Does sexual offender treatment work? A systematic review of Outcome Evaluations, Psicothema, V.20, No.1 (2008), pp.10-19.

SIMPSON, Tanya. "If your hand Causes You to Sin . . .": Florida's Chemical Castration Statute Misses the Mark, Florida State University Law Review, V.34, No.4 (2007), pp.1221-1246.

SOYDAN, Murat. Hadım (Kastrasyon) Uygulamasının Tarihi. Tunaydın Gazetesi, 2018, 11 Temmuz. <https://www.tunaydingazetesi.com/makale/1077/hadim-kastrasyon-uygulamasinin-tarihi/> (17 Nisan 2021).

TEK, Gülen Sinem. Türk Hukukunda Kadının Vücudu Üzerindeki Tasarruf Hakkını Sınırlayan Düzenlemeler, Sağlık Hukuku Makaleleri II, İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul, 2012, ss.103-130.

TEMEL, Erhan. Hadımlaştırma Operasyonlarından Dolayı Alman Hukukunda Sorumluluk. III. Sağlık Hukuku Kurultayı (7-8 Mayıs 2010), Ankara Barosu Yayınları, Ankara, 2011, ss.115-125.

TURAN, Ubeydullah. Ceza Hukukunda Hümanizm İlkesi Açısından Kastrasyon Yaptırımı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, 2019.

UÇAR, Muharrem, Tıp Etiği Açısından Kastrasyon, İçinde Ankara Barosu III. Sağlık Hukuku Kurultayı, 7-8 Mayıs 2010, Ankara, 2011, ss.152-160.

WILSON, Jean D. & Claus ROEHRBORN. Long-Term Consequences of Castration in Men: Lessons from the Skoptzy and the Eunuchs of the Chinese and Ottoman Courts, The Journal of Clinical Endocrinology & Metabolism, Vol.84, No.32 (1999), pp.4324-4331.

YENERER-ÇAKMUT, Özlem. Türk Hukukunda Kastrasyon Tıbbi Müdahalesi ve Yeni Gelişmeler. II. Türkiye-Slovenya Uluslararası Hukuk Sempozyumu "Cinsel Suçlar ve Evlilik Hukuku", Yayına Hazırlayanlar: Yener Ünver, Damjan Korosec, Editör: Yener Ünver, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2014, s.137.

YENİDÜNYA Caner ve Yusuf YAŞAR. Kastrasyon Cinsel Suç Faillerine Uygulanabilecek Uygun Bir Yaptırım mıdır? TAAD, S.14 (2013), ss.171-189.

YONG, Lee Joo & Kang Su CHO, Chemical Castration for Sexual Offenders: Physicians' Views, J. Korean Med. Sci., Vol.28, No.2 (2013), ss.171-172.